

นโยบายและยุทธศาสตร์

การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา
ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
และเรียนรู้

คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๓๗๙.๕๙๓

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส๖๙๑น

นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูป
การศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้

กรุงเทพฯ : ๒๕๕๔

๔๗ หน้า

๑. การปฏิรูปศึกษา-ไทย
๒. โอกาสทางการศึกษา
๓. ชื่อเรื่อง

นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาส
ทางการศึกษาและเรียนรู้

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๓ / ๒๕๕๔

พิมพ์ครั้งที่ ๖

กันยายน ๒๕๕๔

จำนวนพิมพ์

๕,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์และเผยแพร่

สำนักนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโอกาสทางการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

๙๙/๒๐ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ : ๐๒ ๖๖๘ ๗๑๑๐-๒๔ ต่อ ๒๔๒๖ , ๒๔๓๑

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี. ที. ซี. คอมมิวนิเคชั่น

๓๒/๙๙ ซอยรามอินทรา ๖๕ ถนนรามอินทรา

แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐

โทรศัพท์ ๐๒ ๕๐๙ ๔๔๙๙ โทรสาร ๐๒ ๕๐๙ ๔๕๔๖

คำนำ

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ซึ่งมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ โดยให้มีหน้าที่จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ประสานและให้คำแนะนำปรึกษาการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายสู่ การปฏิบัติ รวมทั้งรายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ตามนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นต้นไป

คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและ เรียนรู้ ได้จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมการมีส่วนร่วม จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อ ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและ เรียนรู้ และได้จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ของ คนไทย ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้มีการประชุมพิจารณากลับกรอง ข้อเสนอแนะนโยบายดังกล่าวรวม ๓ ครั้ง เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ นโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) พิจารณา

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ในคราว ประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๓ ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ ข้อเสนอของคณะอนุกรรมการ กนป.ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ความเห็นชอบข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้ของคนไทย และมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

๒. ให้ทุกกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่

๓. ให้อนุกรรมการ กนป. ทุกคณะประสานการทำงานในลักษณะ บูรณาการและให้มีคณะกรรมการร่วมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา การอาชีวศึกษาทั้งระบบ

๔. ให้อนุกรรมการฯ ร่วมกับกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวทางการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ของกลุ่มประชากร วัยแรงงานต่อไป

คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและ เรียนรู้ ขอขอบคุณผู้แทนจากทุกภาคส่วน ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่านที่ได้ร่วมระดมพลังอย่างเต็มที่ในการจัดทำข้อเสนอ นโยบาย และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งให้ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อ การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

ประธานอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้

สารบัญ

	หน้า
๑. ความเป็นมา	๗
๒. กลุ่มเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้	๘
๓. สถานภาพปัจจุบันและปัญหา	๑๐
๔. เป้าหมายการดำเนินงาน	๑๙
๕. ข้อเสนอนโยบาย	๒๒
๖. ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	๓๐
๗. กรอบแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย	๓๑
๘. การติดตามและประเมินผล	๔๑
ภาคผนวก	๔๓
คำสั่งคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ๔๕ ที่ ๓/๒๕๕๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้	

หน้าว่าง

นโยบายและยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ โดยให้มีหน้าที่จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ประสานและให้คำแนะนำ ปรึกษาการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ รวมทั้งรายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

จากการประชุมคณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ประชุมเห็นควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายประชาชนผู้รับบริการ

ทางการศึกษาและเรียนรู้ จำนวน ๖ กลุ่มและกำหนดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ในวันที่ ๕-๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๓ ณ สวนสามพราน โรงแรมโรสกาเด้น ริเวอร์ไซด์ จังหวัด นครปฐม ซึ่งได้มีการประชุมคณะทำงานจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการทั้ง ๖ กลุ่ม และนำเสนอผลการประชุมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว คณะทำงานทุกกลุ่มได้ระดมความคิดเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และจัดทำ (ร่าง) ข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้มีการประชุมพิจารณากลับกรองข้อเสนอ นโยบาย และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติรวม ๓ ครั้ง เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) พิจารณาให้ความเห็นชอบ

๒. กลุ่มเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายในการขับเคลื่อนนโยบายปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้แบ่งเป็น ๖ กลุ่ม ดังต่อไปนี้

๑) **กลุ่มเด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กอายุ ๐-๕ ปี โดยแบ่งเป็นสองช่วงอายุ คือ เด็กอายุ ๐-๓ ปี และ ๓-๕ ปี

๒) กลุ่มเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา หมายถึง กลุ่มผู้เรียนปกติที่เข้ารับการศึกษานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาทุกสังกัด

๓) กลุ่มเด็กด้อยโอกาส หมายถึง กลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ๑๐ ประเภท ได้แก่ ๑) เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) ๒) เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ๓) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง/กำพร้า ๔) เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ ๕) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ ๖) เด็กในชนกลุ่มน้อย ๗) เด็กเร่ร่อน ๘) เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก ๙) เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศหรือโสเภณีเด็ก และ ๑๐) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

๔) กลุ่มผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

ผู้พิการ หมายถึง ผู้ที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ ๙ ประเภท ได้แก่ ๑) มีความบกพร่องทางการเห็น ๒) มีความบกพร่องทางการได้ยิน ๓) มีความบกพร่องทางสติปัญญา ๔) มีความบกพร่องทางร่างกาย ๕) มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ๖) มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ๗) มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ ๘) ออทิสติกและ ๙) พิการซ้อน

ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง บุคคลที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางวิชาการในสาขาใด สาขาหนึ่ง หรือหลายสาขาอย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่มีอายุระดับ

เดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์เดียวกัน

๕) กลุ่มผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน หมายถึง ผู้เรียนการศึกษา
นอกโรงเรียน ทุกประเภทและทุกระดับการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริม
การรู้หนังสือ การศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญระดับประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษา การศึกษาสายอาชีพ และการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
และสังคม

๖) กลุ่มประชาชนทั่วไป หมายถึง กลุ่มบุคคลทุกเพศทุกวัย
ที่เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส
ซึ่งมีลักษณะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย

๓. สถานภาพปัจจุบันและปัญหา

จากการศึกษาสถานภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงาน
เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน จำแนกตาม
กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ ๖ กลุ่ม สรุปได้ดังนี้

๓.๑ กลุ่มเด็กปฐมวัย

ในปัจจุบันเด็กกลุ่มอายุ ๐-๓ ปี ได้รับการเลี้ยงดู
โดยครอบครัวประมาณร้อยละ ๙๗ และได้รับการจากสถานรับเลี้ยงเด็ก
ร้อยละ ๓ ส่วนเด็กกลุ่มอายุ ๓-๕ ปี ได้รับการเลี้ยงดูโดยครอบครัว
ประมาณร้อยละ ๒๑ และได้รับการจากสถานบริการ ร้อยละ ๗๙ เมื่อ
พิจารณาอัตราการเข้าเรียนสุทธิตระดับก่อนประถมศึกษาในปีการศึกษา
๒๕๕๑ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๙ ซึ่งยังค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับเป้าหมายปี
๒๕๕๔ ที่กำหนดให้ประชากรกลุ่มอายุ ๓-๕ ปีได้รับการศึกษาทุกคน
นอกจากนี้ ยังพบว่ามีความแตกต่างด้านโอกาสการเข้าเรียนระหว่าง
จังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษาค่อนข้างมาก

ปัญหาสำคัญที่พบคือ การให้ความรู้ในการเลี้ยงดูเด็ก

ปฐมวัยและการเตรียมความพร้อมในการเป็นพ่อแม่ดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุขเป็นส่วนใหญ่ จึงยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องได้รับการอย่างทั่วถึง

๓.๒ กลุ่มเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

๓.๒.๑ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๖ และเมื่อพิจารณาเฉพาะ การศึกษาภาคบังคับมีเพียงร้อยละ ๙๐.๓ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด ให้เด็กทุกคนต้องจบการศึกษาภาคบังคับ โดยพบว่าโอกาสในการเข้า เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ กล่าวคือ ในปี ๒๕๕๑ จังหวัดที่มีอัตราการเข้าเรียนสูงกว่าร้อยละ ๙๐ มี ๖ จังหวัด ระหว่างร้อยละ ๘๑-๙๐ มี ๓๘ จังหวัด และต่ำสุดคือร้อยละ ๗๑-๘๐ มี ๓๒ จังหวัด นอกจากนี้ ยังพบว่าในปีการศึกษา ๒๕๕๑ อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษามีประมาณร้อยละ ๑.๑๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๒.๔๓ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๒.๑๖

ปัญหาและสาเหตุที่พบในการดำเนินงานขยาย โอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสรุปมีดังนี้

- ๑) ขาดข้อมูลเกี่ยวกับผู้อยู่ในวัยเรียนที่ถูกต้องครบถ้วน
- ๒) ปัจจัยที่เกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้ขาดโอกาสในการเข้าเรียนหรือออกกลางคัน เช่น ปัญหาด้าน

สุขภาพ สติปัญญา ยาเสพติด ชู้สาว และปัญหาทางครอบครัว

๓) รูปแบบการจัดการศึกษา เช่น การจัดหลักสูตร การเรียนไม่มีรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งระบบการส่งต่อผู้เรียนยังไม่มีประสิทธิภาพ

๔) ศักยภาพของสถานศึกษา/แหล่งการเรียนรู้ เช่น สถานศึกษาบางแห่งอยู่ห่างไกลและไม่ได้มาตรฐาน แหล่งการเรียนรู้ยังไม่หลากหลายและเพียงพอ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาไม่เหมาะสม

๕) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ขาดความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางสังคมต่างๆ รวมทั้งขาดการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา

๓.๒.๒ การอาชีวศึกษา

ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษา ยังต่ำกว่าสายสามัญค่อนข้างมาก คือ ๓๙:๖๑ เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายปี ๒๕๕๔ คือ ๕๐:๕๐ และเป้าหมายปี ๒๕๕๙ คือ ๖๐:๔๐ นอกจากนี้ ยังพบว่า อัตราการคงอยู่ในสถาบันอาชีวศึกษามีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๘๑.๘ ในปีการศึกษา ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๗.๙ ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคดังต่อไปนี้

๑) นโยบายรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น ทุกคนเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเดิมได้ ทำให้ผู้ปกครองสนับสนุนให้เด็กเรียนต่อสายสามัญตามค่านิยมของ

สังคมที่ต้องการเรียนสายสามัญเพื่อให้ได้ปริญญา โดยไม่คำนึงถึงศักยภาพของเด็ก

๒) ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้ผู้ปกครองไม่นิยมให้บุตรหลานเรียนอาชีวศึกษา

๓) ค่าใช้จ่ายในการเรียนอาชีวศึกษาสูงกว่าการเรียนสายสามัญ ทำให้ผู้ที่มีฐานะยากจนไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษา

๔) สถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ไม่กระจายครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้ผู้ที่อยู่นอกเขตเมืองในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเดินทางไปเรียนได้ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง

๕) ขาดแรงจูงใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาและฝึกอบรมอย่างจริงจัง

๖) รูปแบบการจัดการศึกษาไม่ยืดหยุ่นหลากหลาย โดยเฉพาะการจัดการศึกษาด้านอาชีพสำหรับผู้พิการ

๓.๒.๓ การอุดมศึกษา

ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ ประชากรกลุ่มอายุ ๑๘-๒๑ ปี ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีประมาณ ๒.๒ ล้านคน โดยมีอัตราการเข้าเรียนอย่างหยابประมาณ ร้อยละ ๕๒.๙ ซึ่งจากการศึกษาของธนาคารโลกพบว่า ระดับการศึกษาของพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อโอกาส การได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเยาวชน เนื่องจากพบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาจะเพิ่มสูงขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของหัวหน้าครอบครัว นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการกระจายทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมระหว่างกลุ่มรายได้ต่างๆ เนื่องจากกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุด ได้รับประโยชน์จากค่าใช้จ่ายภาครัฐเพื่อการอุดมศึกษามากที่สุด

ปัญหาด้านโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ที่สำคัญ ได้แก่

๑) ค่าใช้จ่ายในการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ผู้ที่มิมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ตีขาดโอกาสในการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา

๒) สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ผู้ที่ยากจนและอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่สามารถเข้าเรียนได้เนื่องจากต้องมีภาระค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางและที่พักเพิ่มขึ้น

๓) ผู้เรียนที่ยากจนและอยู่ในชนบทขาดโอกาสในการเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานครและบางจังหวัด

๓.๓ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส

ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ นักเรียนที่ด้อยโอกาสในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนประมาณ ๒.๗ ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทเด็กยากจน ซึ่งจากข้อมูลปี ๒๕๔๗ พบว่า มีเด็กยากจนอายุ ๖-๑๔ ปี ร้อยละ ๕.๓ ที่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า สาเหตุที่เด็กไม่ได้เรียนเนื่องจากความยากจนมีถึงร้อยละ ๕๕.๖ โดยระบุว่าไม่มีทุนทรัพย์ ร้อยละ ๔๗.๒ และต้องหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวร้อยละ ๘.๔

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่กลุ่มเด็กด้อยโอกาส มีดังนี้

๑) เด็กและเยาวชนที่ยากจนขาดโอกาสในการเข้าถึงทุนการศึกษาบางประเภท

๒) ถึงแม้จะมีนโยบายเรียนฟรี แต่กลุ่มเด็กด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้เนื่องจากยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีก

๓) การศึกษาในระบบปกติไม่เอื้อให้เด็กด้อยโอกาสเรียนจนสำเร็จการศึกษาตามความต้องการและความถนัด

๔) ขาดระบบการช่วยเหลือและส่งต่อเด็กด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๕) ขาดฐานข้อมูลเด็กด้อยโอกาส

๓.๔ กลุ่มผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

ปัจจุบันมีการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ๔ รูปแบบ ได้แก่ การเรียนร่วมเต็มเวลา การเรียนร่วมบางเวลา การเรียนร่วมแบบคู่ขนาน และการเรียนเฉพาะความพิการ โดยมีจำนวนผู้พิการที่ได้รับการศึกษาประมาณ ๒๗๖,๑๒๙ คน ได้แก่ เด็กพิการในศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม ๒๗๒,๕๐๖ คน นักศึกษาพิการในสถาบันอาชีวศึกษา ๑,๖๗๐ คน และสถาบันอุดมศึกษา ๑,๙๕๓ คน สำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ คณะอนุกรรมการวางแผนพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนคาดประมาณว่ามีเด็กที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่นกว่าเด็กในวัยเดียวกัน ร้อยละ ๑-๓ ขึ้นไป ซึ่งหากรวมกันหลายสาขาวิชา จะมีเด็กอย่างน้อย ร้อยละ ๒๐ ที่ถือว่า เป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ มีปัญหาและอุปสรรคที่ต้องเร่งแก้ไขที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๑) ด้านนโยบายและกฎหมาย เช่น ขาดระบบและกลไก ที่จะทำให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้จริง เช่น ระบบการเทียบโอนระบบ การส่งต่อ ระบบการรับเข้าเรียน ฯลฯ ยังขาดกฎกระทรวงอีกหลายฉบับ ที่จะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายมีผลในทางปฏิบัติ รวมทั้งขาดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านกฎหมายทั้งระบบในระดับวิกฤต

๒) การบริหารและการจัดการ กล่าวคือ การจัดการเป็นแบบระบบรวมศูนย์ทำให้เป็นปัญหาในการเข้าถึงบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีภารกิจตามที่กฎหมายกำหนดหลายด้าน มีความ

แตกต่างกันในการประสานการทำงานกับภาคส่วนต่างๆ

๓) การวินิจฉัย/การเสาะหาและคัดเลือก เช่น ขาดระบบการประสานงาน เครื่องมือและบุคลากรในการค้นหาและคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษและเด็กพิการ ขาดการนำผลการวินิจฉัยหรือผลการประเมินความสามารถไปออกแบบการจัดการศึกษาเป็นรายบุคคล (IEP) ให้แก่ผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

๔) รูปแบบการจัดการศึกษา เช่น ขาดการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อผู้พิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษมักไม่จัดในรูปแบบที่หลากหลาย และการจัดการศึกษาในโรงเรียนปกติยังเป็นการจัดแบบแยกส่วน

๕) หลักสูตรและการสอน เช่น ขาดหลักสูตรต้นแบบสำหรับผู้พิการและหลักสูตรต้นแบบที่ทำนายสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษทุกประเภทและทุกระดับชั้น

๖) สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอื่นใดทางการศึกษา เช่น ไม่มีการจัดพื้นที่สถานที่สาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับผู้พิการ และขาดสื่อเทคโนโลยีและ อุปกรณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

๗) ระบบการวัดและประเมินผล เช่น ขาดการวัดและประเมินผลเป็นรายบุคคล รวมทั้งการประเมินผลที่ดูพัฒนาการอย่างต่อเนื่องของผู้เรียน และขาดระบบทดสอบและเทียบโอนผลสัมฤทธิ์เป็นรายวิชา

๘) การดูแลทางด้านจิตวิทยา อารมณ์ และสังคม เช่น ขาดบุคลากรทางด้านจิตวิทยาสำหรับเด็กพิเศษระดับวิกฤต ขาดเครื่องมือเพื่อช่วยให้นักวิชาการ ครู ผู้ปกครองใช้ในการประเมินอาการขั้นต้นอย่างทั่วถึง

๙) บุคลากร เช่น กฎหมายไม่เอื้อต่อการผลิตและ ำงงานบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูผู้สอนผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษที่มีทักษะเฉพาะทางมีจำนวนน้อยและส่วนใหญ่เป็นครูอัตราจ้าง สถานศึกษาขาดความพร้อมและการสนับสนุนที่ต่อเนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครองขาดความพร้อมในการส่งเสริมการศึกษาและการส่งเสริมศักยภาพเด็กพิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และประชาชนส่วนใหญ่และผู้ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

๓.๕ กลุ่มผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน

กลุ่มเป้าหมายหลักของการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ ประชากรวัยแรงงาน (อายุ ๑๕-๕๙ ปี) และผู้สูงอายุ ซึ่งจากการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา พบว่า ในปี ๒๕๕๑ ยังมีกำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าถึง ๒๑.๙ ล้านคน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๕.๘ ล้านคน เมื่อพิจารณาจำนวน ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนสายสามัญ พบว่า เพิ่มขึ้นทุกปี จาก ๑.๗ ล้านคนในปี ๒๕๔๘ เป็น ๒.๓๖ ล้านคนในปี ๒๕๕๑ ส่วนผู้เรียนในสายอาชีพลดลงจาก ๓.๔๖ ล้านคนในปี ๒๕๔๘ เป็น ๒.๓๖ ล้านคนในปี ๒๕๕๑ ซึ่งปัญหาสำคัญในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยสรุปมีดังนี้

- ๑) สถานศึกษาในระบบส่วนใหญ่ไม่ได้จัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาดตามอัธยาศัย
- ๒) การเทียบโอนผลการเรียนรู้ระหว่างการศึกษาระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ยังมีน้อย

๓) กลุ่มเป้าหมายมีจำนวนมาก มีสภาพและความต้องการทางการศึกษาที่หลากหลาย

๔) กลุ่มเป้าหมายไม่รับรู้ถึงสิทธิทางการศึกษาขาดแรงจูงใจและทักษะในการเรียนรู้

๕) ขาดระบบฐานข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบันของผู้เรียน ผู้จัด และผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

๖) บุคลากรยังเน้นบทบาทผู้จัดมากกว่าการเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

๗) ภาคีเครือข่ายขาดแรงจูงใจและความเข้าใจในบทบาทของตนเอง

๘) ขาดระบบการส่งต่อผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

๓.๖ กลุ่มประชาชนทั่วไป

ในปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดบริการทางการศึกษาและเรียนรู้ตามอัธยาศัยให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มอายุผ่านสื่อทุกประเภท ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยมีการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่องค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งมีการพัฒนาบทเรียน ฐานข้อมูลองค์ความรู้และสื่อต่างๆ ให้ทันสมัย ซึ่งมีทั้งส่วนที่มีคุณภาพและไม่มีคุณภาพ

จากการศึกษาและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ตามอัธยาศัยของประชาชนทั่วไปพบว่า มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

๑) การจัดเนื้อหาในการนำเสนอองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยง ไม่น่าสนใจ

๒) ขาดเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในบางเรื่องและขาดหายไปในเรื่อง

- ๓) ขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ เช่น ชุมชน และสถาบันครอบครัว
- ๔) ประชาชนบางกลุ่มขาดทักษะและศักยภาพในการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงหรือเรียนรู้ได้เต็มที่
- ๕) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เนื่องจากขาดความพร้อมทั้งด้านทุนทรัพย์ และเทคโนโลยี
- ๖) ขาดหน่วยงานหรือองค์กรรับผิดชอบในการรวบรวมองค์ความรู้เพื่อจัดเก็บและพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับ ให้บริการแก่ประชาชน
- ๗) ขาดการส่งเสริมให้ผู้มีความรู้หรือเชี่ยวชาญเรื่องต่างๆ สร้างองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่

๕. เป้าหมายการดำเนินงาน

คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ได้กำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาเมื่อสิ้นสุด พ.ศ.๒๕๖๑ ทั้งที่เป็นเป้าหมายรวมและเป้าหมายเฉพาะ ดังนี้

๕.๑ เป้าหมายรวม

- ๑) คนไทยทุกคนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพไม่น้อยกว่า ๑๕ ปีอย่างเท่าเทียมกัน
- ๒) คนไทยทุกคนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๓) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอายุ ๑๕-๕๙ ปี เพิ่มขึ้นจาก ๘.๗ ปี ในปี ๒๕๕๑ เป็น ๑๒ ปี ในปี ๒๕๖๑

๔.๒ เป้าหมายเฉพาะ

กลุ่มเด็กปฐมวัย

๐ เด็กอายุ ๐ - ๓ ปี

๑) ผู้ที่จะมีบุตรทุกคนได้รับการศึกษาอบรมและการเตรียมความพร้อมในการเป็นพ่อแม่ที่ดี

๒) พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เลี้ยงดูเด็กได้รับความรู้และการฝึกอบรมในการเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพ

๑ เด็กอายุ ๓ - ๕ ปี

๑) ประชากรกลุ่มอายุ ๓-๕ ปีทุกคนได้รับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

๒) เด็กอายุ ๓ ปีทุกคนได้รับการคัดกรองพัฒนาการและการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่ม

๓) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เลี้ยงดู และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กให้เหมาะสมตามวัย

กลุ่มเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

๑) ประชากรกลุ่มอายุ ๖-๑๑ ปีทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา

๒) ประชากรกลุ่มอายุ ๑๒-๑๔ ปีทุกคนได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๓) ประชากรกลุ่มอายุ ๑๕-๑๗ ปีทุกคนได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายวิชาชีพ

หรืออื่นๆ ที่เทียบเท่า

๔) ผู้ด้อยโอกาสที่สามารถเข้าเรียนในสถาบันอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่มีคุณภาพมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และมีสัดส่วนที่สอดคล้องกับสัดส่วนผู้ด้อยโอกาสในกลุ่มประชากรของประเทศในปี ๒๕๖๑

กลุ่มผู้ด้อยโอกาส

๑) ผู้ด้อยโอกาสทุกคนมีสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาทุกระดับตามศักยภาพทุกด้าน

๒) ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา

กลุ่มผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

๑) ผู้พิการทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งมีโอกาสดำเนินการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

๒) ผู้ที่มีความสามารถพิเศษในวัยเรียน ร้อยละ ๑-๓ ในแต่ละด้านของความสามารถได้รับการค้นพบและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

๓) ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนสามารถเข้าถึงบริการการศึกษาและระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษได้อย่างทั่วถึง

กลุ่มผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน

๑) ประชาชนที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบสามารถได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

๒) ประชากรอายุ ๑๕-๖๐ ปี รู้หนังสือทุกคน

กลุ่มประชาชนทั่วไป

- ๑) ประชาชนทั่วไปมีโอกาส มีทักษะและมีความสามารถในการเข้าถึงการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณภาพโดยเท่าเทียม ทั้งถึง รวดเร็ว และตลอดเวลา
- ๒) ทุกชุมชนสามารถเข้าถึงเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ที่เพิ่มพูนคุณภาพของบุคคล ชุมชน สังคม และสภาพแวดล้อม
- ๓) ประชาชนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม และชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๕. ข้อเสนอโยบาย

๕.๑ นโยบายภาพรวม

- ๑) ให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขบถทวนหลักคิดหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดการศึกษาที่จำกัดสิทธิ และผลักดันผู้เรียนที่ด้อยโอกาสและมีความต้องการพิเศษออกจากระบบการศึกษา และปรับนโยบายให้เอื้อต่อพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว
- ๒) กระจายอำนาจให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครรัฐ ภาคเอกชนและชุมชนมีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยให้กระทรวงศึกษาธิการปรับบทบาทไปเป็นหน่วยอำนวยการ (Facilitator) ส่งเสริมและประสานงาน รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาและชุมชนเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการศึกษาที่หลากหลายและมีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพความต้องการและความจำเป็นของประชาชนและประเทศ
- ๓) ให้มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานทั้ง

ภายในกระทรวงศึกษาธิการและกับกระทรวงอื่นๆ ในเชิงสหวิชาชีพ โดยยึดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก เพื่อให้สามารถตอบสนองปัญหา และความต้องการของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้อย่างเป็นองค์รวม

๔) ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่สนับสนุนการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายให้มีความครอบคลุม ถูกต้อง และทันสมัย เพื่อให้สามารถสะท้อนปัญหาของกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ

๕) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมในการจัดให้มีระบบคัดกรองระบบเฝ้าระวัง ระบบช่วยเหลือดูแล ระบบแนะแนว และระบบการส่งต่อผู้เรียนให้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างต่อเนื่อง

๖) ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีระบบการศึกษาคู่ขนานที่เปิดโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้รูปแบบใหม่ โดยมีหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น หลากหลายสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบการศึกษาปกติมีเส้นทาง (track) ใหม่ในการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในวัยแรงงานที่ไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

๗) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาทุกสังกัดเร่งสร้างแรงจูงใจในการเรียนสายวิชาชีพ โดยแก้ปัญหาเรื่องความรุนแรง

และค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับสถาบันอาชีวศึกษาและปูพื้นฐานเรื่องการทำงาน และการส่งเสริมอาชีพในทุกระดับการศึกษาเพื่อเปิดโลกทัศน์ทางด้าน อาชีพให้แก่ผู้เรียน และให้มีการสำรวจความสนใจและความถนัดทาง การเรียนของผู้เรียนตั้งแต่ช่วงชั้นที่ ๒ เพื่อแนะแนวในการศึกษาต่อ ระดับมัธยมศึกษา สายวิชาชีพหรือสายสามัญตั้งแต่ช่วงชั้นที่ ๓ เพื่อให้ ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้ตามความสามารถและความสนใจใน การประกอบอาชีพอย่างแท้จริง

๘) ให้กระทรวงศึกษาธิการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการ วัตและประเมินผลผู้เรียนให้ตอบสนองความแตกต่างหลากหลายของ ผู้เรียนทุกกลุ่ม และให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กด้วยโอกาส โดยเน้น การเรียนรู้คู่กิจกรรมและให้ความสำคัญกับบริบทของผู้เรียนมากกว่า เนื้อหาวิชา รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาการดำเนินงานเทียบโอนผลการศึกษา และเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ให้เข้มแข็งและ ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

๙) ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (สมศ.) , สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (กคส.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และเกณฑ์การประเมินผลงานของครู/อาจารย์ และผู้บริหาร ให้เน้น การสร้างขวัญกำลังใจและส่งเสริมบุคคลและสถานศึกษาที่มีผล การปฏิบัติงานในการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

๑๐) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันทบทวนการลงทุน ทางการศึกษาและปรับระบบงบประมาณเพื่อให้มีแนวทางและเกณฑ์ ในการจัดสรร การระดมและการใช้ทรัพยากรที่ส่งเสริมการศึกษาและ เรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสให้มีความเสมอภาคและเป็นธรรมในการเข้าถึง

การศึกษาและเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

๑๑) พิจารณาจัดระบบบัตรทองเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสโดยอาจจัดเป็นคูปองให้เด็กนำไปใช้ในการเข้าเรียน แทนการจัดสรรไปยังโรงเรียน

๕.๒ นโยบายเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเด็กปฐมวัย

๑) ให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมดำเนินการคัดกรองพัฒนาการเด็กตั้งแต่วัยแรกเริ่มและให้การช่วยเหลือในทันทีที่พบความผิดปกติหรือความสามารถพิเศษและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดูแลและพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ

๒) ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการศึกษาสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองในเรื่องการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

๓) ให้กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาและพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กปฐมวัยให้เพียงพอและมีคุณภาพ

กลุ่มเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

๑ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑) ให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายและวิธีการรับเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ให้มีการจำกัดสิทธิผู้เรียน (exclusive education) เพื่อประกันโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนในทุกกลุ่มอายุมีสิทธิในการเข้ารับการศึกษาและเรียนรู้โดยเท่าเทียมกัน (inclusive education)

๒) ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานส่งเสริมให้มีหลักสูตรวิชาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การทำงานสำหรับเยาวชนทุกคนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ และแสวงหาแนวทางพัฒนาให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาสายเทคนิคเพื่อรองรับผู้ที่มีความสามารถด้านเทคนิควิชาชีพ และเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่ไม่ได้ศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

๐ การอาชีวศึกษา

๑) เร่งแก้ปัญหาด้านภาพลักษณ์ของสถาบันอาชีวศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษา และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนและผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนสายวิชาชีพ

๒) พัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีวิชาชีพที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

๓) เร่งพัฒนาบุคลากรและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้ในรูปแบบทวิภาคี การเรียนรู้ควบคู่การทำงาน และการเทียบโอนประสบการณ์

๔) จัดให้มีการวัดแนวความสามารถทางวิชาชีพและแนะแนวการศึกษาแก่ผู้เรียนและผู้ปกครองอย่างเป็นระบบตั้งแต่ช่วงชั้นที่ ๒ และช่วงชั้นที่ ๓ เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนสายวิชาชีพ และประสบความสำเร็จในการเรียนตามความถนัดและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสเพื่อเข้าเรียนในสถาบันอาชีวศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

๑ การอุดมศึกษา

๑) กำหนดนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีชื่อเสียงทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดขนาดใหญ่ จัดสรรที่เรียนพิเศษโดยไม่ต้องมีการสอบแข่งขันพร้อมทั้งจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่ด้อยโอกาสประเภทต่างๆ ในทุกภูมิภาค

๒) สนับสนุนให้วิทยาลัยชุมชนสามารถรองรับความต้องการของผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความต้องการพิเศษมากขึ้น

๓) ให้สำนักงานประมาณจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นให้แก่สถาบันอุดมศึกษาที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและอยู่ในชนบท เพื่อพัฒนาให้เป็นสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูง เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

กลุ่มผู้ด้อยโอกาส

๑) จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ประสานและส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทุกคนให้ได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาจากทุกหน่วยงานอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน

๒) จัดให้มีระบบสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงการศึกษาทุกระดับรวมถึงการอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเข้าเรียนปฐมวัย

๓) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่ และจัดให้มีโรงเรียน ๓ ระบบสำหรับผู้ด้อยโอกาส

กลุ่มผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

๑) กำหนดให้มีรายได้จากการออกฉลากและภาษีที่เป็นต้นเหตุแห่งความพิการเข้ากองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

๒) พัฒนาระบบการดูแล การวินิจฉัย การเสาะหา/คัดเลือก การวัดและประเมินผลสำหรับผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

๓) เร่งรัดการผลิตและพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

๔) สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดหาสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการทางการศึกษาอื่นเพื่อรองรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ

กลุ่มผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน

๑) ให้กระทรวงศึกษาธิการรณรงค์และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนศึกษาต่อจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒) ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ปัจจุบันสำหรับผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานและไม่ได้ศึกษาต่อ หรือ ผู้ว่างงานเพื่อพัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

๓) ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนต่อยอดความรู้โดยจัดให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้โดยสะดวกรวดเร็ว

๔) พัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพเพื่อให้มีความเข้าใจในการทำงานเกี่ยวกับผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา

๕) พัฒนาให้บุคคลทั่วไปสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้โดยอาจเป็นที่ปรึกษาในการฝึกงานหรือครูอาสาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

กลุ่มประชาชนทั่วไป

๑) ให้ทุกพื้นที่สร้างและพัฒนาเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้มีการประสานการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการ

๒) ให้กระทรวงศึกษาธิการระดมความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสื่อต่างๆ ในการจัดบริการการเรียนรู้ที่มีคุณภาพผ่านช่องทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับประชาชนแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เครือข่ายสังคม (social network)

๓) ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหน่วยงานหลักดำเนินการตามยุทธศาสตร์และมาตรการในการนำประเทศไทยเข้าสู่สังคม-เศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๑ โดยทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการให้ทุกสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนและทุกตำบลสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพมีคุณภาพและมีราคาถูก

(๒) จัดให้มีแหล่งรวบรวมเนื้อหาสาระองค์ความรู้ที่สำคัญเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

(๓) สนับสนุนและจัดให้มีระบบการดูแล และบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ วัสดุและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี สารสนเทศให้แก่สถานศึกษาและชุมชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

๖. ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

คณะอนุกรรมการฯ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติดังนี้

พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๔

๑) ดำเนินการนำร่องเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาตามข้อเสนอแนะนโยบายด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ (area based) เพื่อให้หน่วยปฏิบัตินำไปเป็นแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการฯ ได้กำหนดให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการนำร่องขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติใน ๔ ภูมิภาค ภาคละ ๑ จังหวัด

- (๑) ภาคเหนือ : เชียงใหม่
- (๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : อุดรธานี
- (๓) ภาคกลาง : นครสวรรค์
- (๔) ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช

๒) ถอดบทเรียนการนำนโยบายด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จเพื่อเผยแพร่ให้เป็นตัวอย่างที่ดี และให้หน่วยปฏิบัติใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในทุกพื้นที่ต่อไป

พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๖๐

ประกาศวาระแห่งชาติเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อขยายการนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้ครอบคลุม ทุกพื้นที่ของประเทศ

๗. กรอบแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย

ในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้ให้แก่ประชาชน มีกรอบแนวทางและมาตรการในการดำเนินงานทั้งในส่วนที่มุ่งให้ผู้รับผิดชอบทุกกลุ่มเป้าหมายดำเนินการและมีแนวทางที่ดำเนินการสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ดังต่อไปนี้

๗.๑ แนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

๑) เร่งพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่สนับสนุนการดำเนินงานเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับและประเภทให้มีความครอบคลุม ถูกต้อง และทันสมัย

มาตรการ

(๑) พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษาให้มีความครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และทันต่อการใช้งาน โดยเน้นการใช้อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (net enrolment rate) และอัตราการไม่เข้าเรียนสุทธิ (net non-enrolment rate) นอกเหนือจากอัตราการเข้าเรียนอย่างหยาบ (gross enrolment rate)

(๒) สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพและความต้องการด้านการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลโดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) สนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนตามความต้องการจำเป็น เพื่อให้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความต้องการพิเศษด้านต่าง ๆ

มาตรการ

(๑) สนับสนุนปัจจัยพื้นฐานให้ผู้เรียนมีความพร้อม และสามารถเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

(๒) จัดหาที่พักและอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ผู้เรียนที่ด้อยโอกาส

(๓) ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียนให้แข็งแรง และสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

(๔) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีรายได้ระหว่างเรียน จัดให้มีระบบการจัดสรรทุนหรือกองทุนที่ช่วยเหลือผู้เรียนที่ด้อยโอกาสให้สามารถศึกษาต่อถึงระดับอุดมศึกษาได้อย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษา

๓) **ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน** รวมทั้งการวัดและประเมินผลให้ยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่ม

มาตรการ

(๑) ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียนจากการยึดเนื้อหาวิชา (content based) เป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับบริบทของผู้เรียน (context based)

(๒) จัดหลักสูตร สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การประเมินตามสภาพจริงตามแนวทางที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการพิเศษของผู้เรียน

(๓) จัดให้มีหลักสูตรที่ปูพื้นฐานเรื่องการทำงานและการส่งเสริมอาชีพในทุกๆระดับการศึกษา ซึ่งจะเป็นการเปิดโลกทัศน์ทางด้านอาชีพให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อให้สามารถสำรวจความสนใจและความถนัดในการประกอบอาชีพของตัวเองได้อย่างแท้จริง

(๔) ปรับระบบการวัดและประเมินผล รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

๔) ส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาและเรียนรู้ทุกระดับ และประเภทในรูปแบบที่หลากหลายและมีคุณภาพ

มาตรการ

(๑) ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้สถานศึกษาจัดการศึกษา ทั้ง ๓ รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งพัฒนาระบบและรูปแบบการจัดการเรียน การสอนให้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(๒) สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาทางเลือกและสถานศึกษารูปแบบใหม่ๆ ไม่จำกัดเฉพาะรูปแบบสถานศึกษาของรัฐ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างทั่วถึง

(๓) นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ โดยมีการคัดสรรนวัตกรรมที่ เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละประเภท

(๔) พัฒนาสถานศึกษาให้พร้อมในการจัดบริการการศึกษา ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้พอเพียงและเอื้อให้ประชาชน เข้าใช้บริการอย่างทั่วถึง

๕) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการขยายโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้อย่างมีคุณภาพให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ และทุกวัย

มาตรการ

(๑) ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป มี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทอย่างมีคุณภาพ

(๒) สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาและเรียนรู้รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ชุมชน สื่อมวลชน และสังคมในการจัดการเรียนรู้ การร่วมเป็นอาสาสมัครในการจัดการศึกษา การส่งเสริมทักษะและการเรียนรู้ของครอบครัว และการจัดการความรู้

(๓) รณรงค์ให้มีการใช้ทรัพยากรและงบประมาณในการจัดการศึกษาและเรียนรู้ร่วมกัน

๖) จัดให้มีระบบเฝ้าระวังและระบบการส่งต่อผู้เรียนให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องทั้งระบบ

มาตรการ

(๑) พัฒนาระบบเฝ้าระวังพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เพื่อประมวลสาระและข้อมูลเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยและผู้มีอิทธิพลต่อเด็กโดยตรง

(๒) พัฒนาระบบการเยี่ยมบ้านเด็ก ระบบครูที่ปรึกษา และระบบแนะแนวในโรงเรียนให้เข้มแข็งขึ้น

(๓) สร้างและพัฒนาระบบช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งระบบการส่งต่อผู้เรียนอย่างทันเวลาและมีคุณภาพ

(๔) พัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษด้านต่าง ๆ

๗) พัฒนาระบบและกลไกการเทียบโอนผลการศึกษา และเรียนรู้ให้เข้มแข็งและตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

มาตรการ

(๑) พัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัยที่มีมาตรฐาน รวมทั้งการเทียบระดับ

การศึกษาโดยกำหนดให้มีหน่วยงานกลางดูแลมาตรฐานการเทียบโอน ผลการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งให้มีระบบสะสมหน่วยกิต (credit bank system)

(๒) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์จากการเรียนรู้ตามอัธยาศัยและการทำงานอย่างจริงจัง

(๓) มอบหมายให้หน่วยงานระดับพื้นที่ดูแลและให้คำปรึกษา การดำเนินงานเทียบโอนผลการศึกษาและเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานทุกสังกัด

(๔) ปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการศึกษา และกระบวนการทัศน์ ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ

(๑) เปลี่ยนระบบคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรของรัฐจาก ผู้จัดเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมจัดการศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

(๒) ลดบทบาทของหน่วยงานในส่วนกลาง และสร้างความเข้มแข็ง ให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ สถานศึกษา และชุมชน โดยมีการกระจาย อำนาจอย่างแท้จริง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในองค์คณะบุคคลที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับอย่างจริงจัง

(๓) ลดบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยปฏิบัติ และเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และ องค์กรชุมชนให้มากขึ้น โดยมีการกำหนดบทบาท สัดส่วนความ รับผิดชอบและมาตรการสร้างแรงจูงใจที่ชัดเจน

(๔) กำหนดสัดส่วนและส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการ จัดการศึกษาอย่างจริงจัง

(๕) ให้ สมศ. สทศ. กคศ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพสถานศึกษาและการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูอาจารย์ทบทุนและปรับปรุงเกณฑ์ให้สนับสนุนส่งเสริมการดูแลเด็กด้อยโอกาส โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนที่ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ

๗.๒ แนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ให้แก่ประชาชนเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย

๑) กลุ่มเด็กปฐมวัย

มาตรการ

(๑) ดำเนินการคัดกรองพัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเริ่มเพื่อให้การช่วยเหลือและพัฒนาในทันทีที่พบความผิดปกติหรือความสามารถพิเศษของเด็ก

(๒) ให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในเรื่องการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

(๓) จัดหาและพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กปฐมวัยให้เพียงพอและมีคุณภาพ

(๔) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่สร้างและพัฒนาระบบอาสาสมัคร เพื่อส่งเสริมสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

(๕) กำหนดให้ชุมชนมีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

(๖) สนับสนุนให้มีการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้คุณภาพในแต่ละอำเภอ/ตำบล ให้พ่อแม่ ครู นำเด็กปฐมวัยมาใช้บริการ

๒) กลุ่มเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

• การศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรการ

(๑) กำหนดนโยบายและวิธีการรับเข้าเรียน ไม่ให้มีการจำกัดสิทธิผู้เรียนเพื่อประกันโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิในการเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐานโดยเท่าเทียมกัน

(๒) ส่งเสริมให้มีหลักสูตรวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญและหาแนวทางพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาสายเทคนิคเพื่อรองรับผู้ที่มีความสามารถด้านเทคนิควิชาชีพ

• การอาชีวศึกษา

มาตรการ

(๑) เร่งแก้ปัญหาด้านภาพลักษณ์และคุณภาพของสถาบันอาชีวศึกษาและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนและผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนสายวิชาชีพ

(๒) พัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาให้มีวิชาชีพทำหาคความสามารถของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา

(๓) เร่งพัฒนาคุณภาพของบุคลากรและการเรียนการสอน

(๔) จัดให้มีการวัดแววความสามารถทางวิชาชีพและแนะแนวการศึกษาแก่ผู้เรียนและผู้ปกครองอย่างเป็นระบบ

(๕) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรทุนการศึกษาให้ผู้ด้อยโอกาสเข้าเรียนในสถาบันอาชีวศึกษา

• การอุดมศึกษา

มาตรการ

- (๑) ให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐจัดสรรที่เรียนพิเศษให้แก่ผู้เรียนที่ด้อยโอกาสโดยไม่ต้องมีการสอบแข่งขัน
- (๒) สนับสนุนวิทยาลัยชุมชนให้รองรับความต้องการของผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น

๓) กลุ่มเด็กด้อยโอกาส

มาตรการ

- (๑) จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสระดับจังหวัด
- (๒) สร้างแรงจูงใจและจัดให้มีระบบสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสสามารถเข้ารับการศึกษาระดับโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- (๓) สนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับผู้ด้อยโอกาส
- (๔) จัดให้มีโรงเรียนดีในตำบลให้เด็กได้เรียนใกล้บ้านเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- (๕) พัฒนา เผยแพร่ และส่งเสริมความยั่งยืนของนวัตกรรมในพื้นที่เพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส

๔) กลุ่มผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

มาตรการ

- (๑) พัฒนาระบบการดูแล การคัดกรอง และการประเมินสมรรถภาพของผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ
- (๒) เร่งรัดการผลิตและพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

(๓) สนับสนุนการจัดหาสื่อเทคโนโลยี สื่ออำนวยความสะดวก และบริการทางการศึกษาอื่นๆ สำหรับผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

(๔) ส่งเสริมให้เอกชนผลิตสื่อการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

(๕) สร้างหลักสูตรต้นแบบสำหรับผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษทุกประเภทและทุกระดับชั้น

(๖) สร้างโรงเรียนต้นแบบที่มีการจัดการศึกษาแบบครบวงจร

(๗) จัดอบรมเทคนิคการสอน การจัดหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การผลิตและใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

(๘) จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและบุคลากรที่ดูแลการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ

๕) กลุ่มผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน

มาตรการ

(๑) ทรนรงค์ให้ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนศึกษาต่อจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๒) จัดให้มีหลักสูตรวิชาชีพที่ตอบสนองความต้องการของผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานและไม่ได้ศึกษาต่อหรือผู้ว่างงาน

(๓) พัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ให้มีความเป็นมืออาชีพ

(๔) พัฒนาให้บุคคลทั่วไปสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาเพื่อใช้เป็นที่พักษาในการฝึกงานหรือเป็นครูอาสาได้

(๕) สร้างและพัฒนาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลให้ครบทุกตำบลเพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

ที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและชุมชน

๖) กลุ่มประชาชนทั่วไป

มาตรการ

(๑) จัดบริการการเรียนรู้ที่มีคุณภาพผ่านช่องทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับประชาชนแต่ละกลุ่ม

(๒) ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหน่วยงานหลักประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ดำเนินการให้ทุกสถานศึกษาและทุกตำบลสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีคุณภาพและราคาถูก

- จัดให้มีแหล่งรวบรวมเนื้อหาสาระองค์ความรู้ที่สำคัญ

- จัดให้มีระบบการดูแลและบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ วัสดุ และอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่สถานศึกษาและชุมชน

(๓) พัฒนาและสร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการประสานการทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้รับบริการ

(๔) กระตุ้นให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชนในรูปแบบที่หลากหลาย

(๕) ระดมความร่วมมือจากสื่อทุกประเภทในการนำเสนอเนื้อหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

(๖) ปลุกฝังจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนศึกษาแก่ประชาชน

๘. การติดตามและประเมินผล

เพื่อให้การดำเนินงานตามข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย คณะอนุกรรมการฯ จึงพิจารณาแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ โดยมี ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ อนุกรรมการฯ เป็นประธานคณะทำงาน เพื่อทำหน้าที่วางแผนและดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำรายงานและข้อเสนอแนะต่อคณะอนุกรรมการฯ ทั้งนี้เพื่อให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณานำเสนอรายงานผลการติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งข้อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาต่อคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) อย่างต่อเนื่องต่อไป

หน้าว่าง

ภาคผนวก

หน้าว่าง

คำสั่งคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

ที่ ๘๗ /๒๕๕๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ กนป.
ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้

*****

ด้วยการประชุมคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ครั้งที่ ๓/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๓ มีมติให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัว และมีความรอบคอบในการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามข้อ ๑๐(๙) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	ประธานอนุกรรมการ
๑.๒	รองศาสตราจารย์สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน	รองประธานอนุกรรมการ
๑.๓	รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๔	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสาวสุทธาสนี วัชรบูล)	อนุกรรมการ
๑.๕	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษานขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๖	รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๗	รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๘	เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาคตามอัธยาศัย	อนุกรรมการ

/๑.๕ ผู้แทน ...

๑.๕	ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	อนุกรรมการ
๑.๑๐	ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	อนุกรรมการ
๑.๑๑	ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	อนุกรรมการ
๑.๑๒	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจริญวงศ์ศักดิ์	อนุกรรมการ
๑.๑๓	ศาสตราจารย์วชิระ นามศิริพงศ์พันธุ์	อนุกรรมการ
๑.๑๔	ศาสตราจารย์วิวัฒน์ คังเจริญ	อนุกรรมการ
๑.๑๕	รองศาสตราจารย์ทองอินทร์ วงศ์โสธร	อนุกรรมการ
๑.๑๖	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา ปิยะอัจฉริยะ	อนุกรรมการ
๑.๑๗	นายชูศักดิ์ จันทยานนท์	อนุกรรมการ
๑.๑๘	นายประยงค์ รณรงค์	อนุกรรมการ
๑.๑๙	นายพนม พงษ์ไพบูลย์	อนุกรรมการ
๑.๒๐	นายพะโยม ชินวงศ์	อนุกรรมการ
๑.๒๑	นายมานิจ สุขสมจิตร	อนุกรรมการ
๑.๒๒	นางรุ่งเรือง สุขาภิรมย์	อนุกรรมการ
๑.๒๓	นายวันชัย รุจนวงศ์	อนุกรรมการ
๑.๒๔	นางศรีศักดิ์ ไทยอารี	อนุกรรมการ
๑.๒๕	นายสมเดช สีแสง	อนุกรรมการ
๑.๒๖	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๒๗	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และโอกาสทางการศึกษา	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๒๘	เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๒๙	เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

/๒. อ่างานหน้าที่ ...

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ในประเด็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้

๒.๒ ประสานและให้คำแนะนำ คำปรึกษาการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ในประเด็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ผู้การปฏิบัติ

๒.๓ รายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ในประเด็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้

๒.๔ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินงานตามที่คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้เห็นสมควร

๒.๕ ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

